

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Б У Д Ъ Г О Т О В /

10-шо (3761) №,
2026 ий 13 март,
кугарня

0+

Имде лий

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

Данна Лебедева, Денис Ермолаев,
Фёдор Ямбашев, Дарья Михайлова, шофёр Н.В.Лебедев.

Тунемшын полышыжо

Волжский округ Пётъял школышто тунемше-шамыч специальный сарзе операцийыште улшо салтак-влаклан кертмышт семын эре полшат. Ты поро пашашке туныктышо, ача-ава, школышто тыршыше пашаен-шамыч ушнат. Шукерте огыл маскироватлалтме сеткым руж пидыныт. 8-ше «Б» классыште тунемше-влак Даша Алексеева ден Ксения Корнилова да молат изирак класслаште шинчымашым погышо-шамычым туныктеныт (ўыл снимкыште). «Тений 11 сеткым ямбыленна. Тылеч посна коткышым, вургемым да молымат СВО-шко поген колтенна. Йоча-шамыч серышыым возеныт, от-

крыткым ыштенныт, – ойла школын педагог-организаторжо Лидия Викторовна Кошаева. – «Орлята России» ден «Движение Первых» толкын-влакын активистше-шамыч кызыт уэш түрлө арверым погаш туналыныт. Поро паша сарзыен-влаклан сенымашым лишемдаш полиа маньын, йоча-шамыч ушанат».

Людмила
ГРИГОРЬЕВА.
Татьяна
ВАСИЛЬЕВАН
фотожо-влак.

Эртыкым ушештарыше тоштер

«Сенгымаш поезд» – Кугу Ачамланде сарын түрлө йыжынгжылан пөлеклалтше 10 вагонышто верланыше шкешотан тоштер. Тыгай ончерым 5-7 мартыште Йошкар-Олаште ужаш лийын. Тушко ончылгоч йодмашым колтышо кумылан кажне ег пурен кертын. Тыгай йөн дене меат пайдаланенна.

Экскурсийым виртуальный экскурсовод эртарен. Пурымаште

кажылан наушникым кучыктеныт, тушечын сар жапыште боеприпас-влакым шупшыктышо поездын машинисткыже Лидиян йүкшө йонген. Тудо сар тўналме жап гыч сенгымаш кече марте ятыр увер дене палдарен. Брест орын тушман ваштареш шогымо пагытым, салтак-влакын окопым кўнчымыштым, концлагерьыште орланымыштым, санитар блокышто эмлалтмыштым да вес татым ойыртемалтше экспозиций-шамыч (снимкыште) почын пуаш полшенят.

Тоштерым Марий Эл Виктор Вуйлатышын алмаштышыже – тўвыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министр Константин Иванов ончал савырнен.

*Оля МАЙКОВА.
Авторын фотожо.*

Российысе увер

«Семья – душа России» сўрет конкурсыш ушныза. Чиям, карандашым але батик йөнум кучылтын, еш пояныкым ончыктышо сўретым ыштыза. Йодмаш ден пашам 28 апрель марте fondsci.ru сайтыш колтыза.

«Идеи, преображающие города» всероссийский конкурсыш лу ияш гыч ушнаш лиш. Ола сўретым вашталтыме да айдемын илыме вержым саямдыме нерген пашам 20 апрель марте возыман. Тўрыс увер – россия-территория-развития.рф сайтыште.

Комиксым возаш кумылан улыда? «Машина (ремонта) времени» тўнямбал конкурсышто мастарлыкдам тергыза. Темлыме теме почеш историйым возыза да сўрет дене сўрастарыза. Комиксым 10 апрель марте concours-bd.tilda.ws сайтыш колтыза.

Марий Элысе увер

15 апрель гыч 15 май марте С.Г.Чавайн лўмеш Калыкле книгагудышто «БиблиоАРТ» сымыктыш фестиваль эртаралтеш. Тушко 15-35 ияш самырык ен-влак ушнен кертыт. Тидлан 30 март марте йодмашым колтыман. Кумданракын – nbmariel.ru сайтыште.

Волжск олесе 2-шо номеран школ «За мужество и героизм» регион-влак кокласе лудмашым эртара. 22 март марте vol.ssh2@mari-el.gov.ru адрес дене электрон почтыш шанче паша ден йодмашым колтыман.

20-21 мартыште Йошкар-Оласе Калык-влакын келшынамаш пўртыштө «Ритмы и краски Финно-Угрии – 2026» форум эртаралтеш. Усталык вашлиймашла, мастер-класс лийыт, түрлө секций пашам ышташ тўналеш. Тўрыс увер – mari-centr.ru сайтыште.

Онай вашлиймаш

Морко кундемысе Кўчык-эгер ялыште ятыр лўмлө ег почын-кушкын. Совет Ушем Герой Зосим Алексеевич Краснов дене кугешнена. Ме, Эгерсола школышто визымше классыште тунемше-влак, геройын шўжарже Дуня Алексеевна Семёнова дене вашлийынна (снимкыште). Тудым ялыште Тоня манят. Кок лўман улмыжлан ёрмынам ужын, Тоня ковай тыге мане: «Изиэм годым чот черланенам. Авам мыйым тўрлаташ манын, ўмбачем вургемем кудадын на-

лын да куэрласе пундышлан на-миен чиктен. Тиде мыйын Дуня ўдырем манын. Мўнгышкө пўр-тылмекше, мыланем у вургемым чиктен да Тоня лўмым пуэн. Жап эртымеке, мый тўрланенам, а лўмемже Тоняк кодын». Кызыт Тоня ковайлан – 85 ий.

– Герой Ойсим изамым пешак йўратенам, – ойла Тоня ковай. – Ачана ондак колен, изамым ачам олмеш шотлен иленам.

*Нина ЛЕВАШОВА.
Морко, Эгерсола.
Фотом школ архив гыч налме.*

Йочан польшкалышыже

2 мартыште Наставникын кечыжым палемдышна. Тиде Российыште йөршеш у пайрем. Ме, 8-ше классыште тунемше-влак, класс вуйлатышына Людмила Ивановна Ильина дене палдарена. Тудо школышто советниклан шотлалтеш. Тиде паша шуко шөрынан, түрлө йөнум кучылт моштыман, йоча-влак дене ятыр мероприятийым эртарыман. Тыгак тудо «Движение Первых» толкынын верысе полкажым вуйлата, тунемше-шамычын настав-

никше улеш. Ме туныктышына дене пырля түрлө конкурсышто, акцияштыште, проектыште вийнам тергена (снимкыште).

2025 ийыште «Движение Первых» толкынын проектыштыже сенгыше-влак радамыш лектынна. Мыланна кокшүдө тўжем тенгем пуэныт. Тиде пеш кугу куан. Ме шкенан туныктышына дене кугешнена.

*8-ше классыште тунемше-влак.
Морко, Унчо.
Фотом школ архив гыч налме.*

Самолётым погенна

Мый кажне эрдене мотор, волгыдо школышкем йывыртен куржам. Тушто шуко кружок пашам ышта. «Робототехнике» чонемлан эн лишыл. Тудым Олеся Владимировна вуйлата. Кружокышто ме конструктор дене түрлө техникым погена. Шукерте огыл йолташем

дене пырля самолётым ыштенна. Коргышкыжө лётчикымат шынденна. Эсогыл лўмым пуэнна. Пашана чылалан келшен. Удыр-влакат өрдыжеш огыт код. Чыланат ты кружокыш куанен коштына.

*Никита НИКИТИН.
Татарстан, Агрыз, Буймо.*

Книгам полеклыме тўнямбал кечылан эртарыме «Дарите книги с любовью» акцияшкыже Звенигово район Чакмарий школысо кажне класс рўж ушнен. Ме, 6-шо «Б» классыште тунемше-влак, (снимкыште) 20

книгам школ библиотекеylan полекленна. Ынде йоча-шамыч усылнымутым книгагудышто налын лудын кертыт.

*6-шо «Б» классыште тунемше-влак.
Фотом школ архив гыч налме.*

Кö тыгай советник?

«Кö тыгай советник?» – йодыда гын, Тыланда мый каласен кертам. Кеч-могай уверым палынеда гын, Тудын деке мый колтем тендам.

Түрлө увер дене кажне кечын Тудо йоча-влакым палдара. Мо лийшаш да лийын мо тенгече, Илыш дене төр со нангая.

Йоча-влак дене шуэш эре ик ойыш, Чыланат шомакшым умылат. Огеш келше тудлан шыде,

осал койыш,

Ушыштым тек лучо нуно пойдарат.

*Эмилия ИЛБИНА.
Морко, Унчо.*

Йолташ үдырем

Кажне енгын лишыл йолташыже лийшаш. Мый тыгай енгым тунемме ий тўналтыште вашлийынам. Милена – чолга, мотор үдыр. Шышталге тўсан үпшыш эре моторын пуна. Йылгыжше ужар шинчаштыже порылыкым ужаш лишеш. Шыргыжалешат, шўргыначкаштыже лаке палдырна. Шкенжым эскера, моторлыкым йөрата.

Милена чонемлан мо дене лишыл? Тудын дене ку а н ы м а т, ойгымат пайлаш лишеш. Йöсö годым полша. Туткаresh нигунам ок кодо. Мыйым колышташ кеч-кунам ямде. Тылеч посна тудо пеш ушан да уста. Моткоч моторын сўретла, алгебрым сайын умыла. Ме школ илыш, түрлө муро, фильм, ончыкылык шонымашна да моло нергенат чон почын кутырен кертына. Кугешнем!

*Наталья ТИТОВА.
Морко, Купсола.*

Ушан ой

• Эртак йолташ-влак кўлыт, Кўлеш сай мутышт южгунам. *Анатолий ТИМИРКАЕВ.*

• Йолташ дене кугешнаш кўлеш. *Анна ПЕТУХОВА.*

Чавайн

тукым улына

Морко кундем

Уло сылне ош тўняште
Шерге Морко кундемем.
Эрталеш кеч шуко жапше,
Тўзланет, кушкат, палем.

Арын мландын юзо вийже
Кундемнам чапландара.
А Чавайнын шортньо лўмжō
Моркын лўмжым кўш нōлта.

Карман курыкыш кўзем да
Вершōремем ончалам.
Вончо лопышко водем да
Сылне семым мый колам.

Кожлаер гыч Тойдемарже
Ший кўслеж дене шокта,
А воктеныже Эчанже
Шўшпык дене шўшкалта.

Морко велне южшак тамле,
Шўлалтен шерем ок тем.
Унчо, Шенше, Кушна мланде...
Шочмо вер ден кугешнем!

Шуко огыл шўдō ик ий,
Шагалат нигō ок ман.
Сылне, пеледалтше лий,
Тыйым ме йōратена!

*Регина ГРИГОРЬЕВА.
2-шо номеран Морко школ.*

Латкок поран

Ўярня арняште ик кечын авам
дене яндар южым шўлалташ уре-
мыш лекна. Ужам: пошкудо кован
пийже капкаж воктене лумышто
пеш почанеш.

– *Ковай, тийдаже лум мончаш
пура мо?* – йодым шонгыен деч.

– *Поранлан, – мане тудо. –
Ўярня деч вара эше латкок по-
ран лийшаш. Тиддеч вара веле
шошо толеш.*

– *Ковай, калык пале дене палда-
рыметлан тау, –* пелештышым.

Бнде латкок пораным эскерем да
шотлем.

*Виктория ИВАНОВА.
Морко, Коркатово.*

Марий шўлышан ИЗАК-ШОЛЯК

Ялысе йоча шочмо йылмыж
дене кугешнен, вожылде мутла-
на гын, ончыкылык верч тургыж-
ланаш ок кўл. Марий йылмына
кужу ўмыран лиш манын шо-
нымаш шочеш. Тыгай ўшаным
пуат Башкортостан Республик
Калтаса район Ўлыл Качмаш
школышто тунемше рвезе-влак,
изак-шоляк Никита ден Егор Са-
тылбаевмыт (снимкыште).

– *Ме марий улына. Ро-
до-тукымнат марий калыкын
ўдыр-эргыже улмышт дене
кугешнат. Изи годсек марла
мутланена. Школышто шочмо
йылмым йōратен тунемына.
Чолгалыкнам тўрлō вере он-
чыктена, –* ойлат нуно.

Никита 8-ше классыште ту-
немеш, Егор – кокымшо клас-
сыште. Иза «Марла чын возена»
тўшка диктантыште кажне ийын
шинчымашыжым терга да сай
лектыш дене куандара. «Кидко-
паште кече» йоча усталык фес-
тиваль кышкарыште эртаралтше
«Шочмо эл» сылнын лудмо ра-
йонысо онлайн-конкурсышто
икмыняр ий почела сенгыше-влак
радамыш лектын. «Здравствуй,
здравствуй, сказка!» тўнямбалы-
се калык-шамычын йомакыштым
лудмо районысо конкурсышто
марла лудмыж дене ойыртема-
лтын. «Марий калыкемын тўсшō»
фотографий конкурсышто «Ма-
рий кочкыш» тагасыште кокым-

шо лийын. Тыгак «Ош висвис»
йоча ансамбльыш коштеш.

Егорат вараш ок код, чолга
кушкеш. Тудо марий мурым
мураш кумылан. Иквереш ту-
немме ўдыр Кира Имуква дене
пырля «Тау тылат, кувавай» му-
рым йонгалтарен, «Изи шўдыр»
йоча вокал онлайн-конкурсыш
ушненыт. Рвезе «Марий калыке-
мын тўсшō» фотоконкурсыштат
мастарлыкшым терген.

– *Конкурслаште ончылно ул-
мына – тиде авана Алевтина
Витальевна Семанаеван кугу
надырже. Тудо усталыкнам
виандаш полша да чолга лияш
тарата. Аваланна эре та-
уштена, –* ойлат рвезе-влак.

*Христина АЛЕКСАНДРОВА.
Фотом еш архив гыч налме.*

Лудаш темлена

● 3 мартыште йоча
серызе Надежда Ял-
кайнын шочмыж-
лан 110 ий темын.

Йоча сылны-
мутым пойда-
рымаште шуко
пашам ыштен. «Эреак ончы-
лно лий» сборникыште рушла
да марла ойлымашыже-влакым
савыктыме.

● Миша, Генка да Слава чын
пионер да Анатолий Рыбако-
вын «Бронзовая птица» по-
вестышын тўн геройжо-влак
ульт. Йолташ-шамыч каныме
лагерьыште графын шылтыме

алмаз нерген пален налыт. Той
кайык могай секретым шы-
лта? Йодышлан вашмутым по-
вестыште кычалза.

● Йоча сылнымутым виангы-
машке кугу надырым пышты-
ше серызе ден сўретче-влак
Г.Х.Андерсен лўмеш тўнямбал
премий дене суапландарал-
тыт. Англичан йоча писатель
Элинор Фардзон ты преми-
йын икымше лауреатше лийын.
«Хочу Луну!» йомакыштыже
нечке принцессе тылзым кава
гыч волтынеже. Ты шонымашы-
же шукталтеш мо?

Катя СЕРГЕЕВА ямдылен.

Шүдө ийлан ик гана

Йомакым ушешта-
рыше чодыраште изи
Пызле илен. Тудлан
чыла онгай лийын.
Укшлажым кече
дек шуен, кугу ку-
рык шенгелне мо
ышталттым пал-
лен налаш шонен.

Пеленже ўшанле
йолташыже-влак
кушкыныт: патыр

Тумо, шонго, мун-
ло Илепу да идалык мучко ужар
тўс дене койышланыше Кож. Каж-
ныжын – шке сомылжо.

Икана чодыраште шып, тымык
лийын. Кайык-шамыч мурымым
чарненыт, мардежат пуалын огыл.
Изи Пызле лўдын.

– Тумо качай, чодыраште мо-
лан тынар шып? Чылан малат
мо? – йодеш тудо.

Лышташлажым лойгыктен, кугун
шўлалтен, Тумо тыге вашешта:

– Уке, колоем, чодыра тыге
вуча. Таче – Мутланыме кече.
Шүдө ийлан ик гана пушен-
ге-влак икте-везыт дене ку-
тырат. Шкешит дене палдарат.

Шуко жапат ок эрте, Илепун
яндар йўкшө йонгалтеш. Эңер
вўд дек лап лийын ойла:

– Вўд юалге лийже манын,
кажне кечын тыршем. Мыйын

вожем – кол-
влаклан шке-
шотан изи
кўвар. Чыла-
ныштым чы-
тышан лияш
туныктем.
Мардеж пу-
алме годым

укшем мланде марте тодылал-
теш гынат, чытем, ом пудырго.
Тыге тўнялан вуемым савем.

Илепум колышт пытарымеке,
Кож мутланымашке ушныш:

– Мый чодыралан ўшаным пө-
леклем. Теле вашеш моло пушен-
ге-шамыч ужгаштым кудашыт.
А мый тугаяк ужарге, мотор ко-
дам. Копашкем урым, кайыкым
шынден, йўштө дечын аралем.

– Могай онгай! – шке семынже
ойла Пызле.

Патыр Тумат кугу йўкын ка-
ласкалаш тўнгале:

– Мый пөрт улам. Мыйын
шўмемын шелишылаштыже тес-
те дене шуки-копшаңге илат, а
көргашыштем – тумна. Млан-
дымбалне пейгыдын шогем, во-
жем виян. Нимогай осал мар-
деж деч ом лўд.

Трук изи Пызле шўлыкан кайыш
да пелештыш:

– А мый? Мый эше изи улам.
Укшемат вичкыж. Чодыралан мо

дене полишен кертам?

Мучаш марте ойленат ыш
шукто, лого-шамыч кугу тўшка
дене чонештенат толыыч. Чевер
саскажым ужын, куанен чўнгаш
тўнгальыч.

– Ончал. Тыйын саскат тў-
ням волгалтара, кайыквусылан
мыняр куаным пөлекла! Шужен
чонештылше-влакым сийлет.
Порылыкет чодыран чонжым
ырыкта, – лыпландарат йолташы-
же-влак.

Пызле пырт туржалтше
лышташлажым овартыш. Вургы-
жо, лышташыже мучко шокшо
шўлышын шарлымыжым шиже да
шыргыжал каласыш:

– Ынде умылышым. Чодыраште
ик пушенгат уто огыл. Изи вон-
дерынат пайдаже уло!

– Туге-е-е! – тўшкан вашештышт
йолташыже-шамыч.

Алина СУББОТИНА.
2-шо номеран Морко школ.

Могай йомак тыге тўнгалеш?

❖ «Ожно ачамын мўкшотар-
же ыле. Тудо кажне мўкшыж-
лан лўмым пуэден...»

❖ «Ожно ик марий нурым
куклен. Тудын деке чодыра гыч
маска лектын да каласен: «Па-
шат ушныжо!»

❖ «Тумна чашка вуеш пы-
жашым ышта. Кум игым лук-
теш. Тушко рывыж толеш...»

❖ «Ожно рывыж ден киса
пеш кугу тан лийын улыт. Ры-
выжын икана мўшкыржө пеш
чот шужен. Кочкишым кыча-
лын, муын кертын огыл...»

❖ «Пырыс почшым шогал-
тен кудалеш. Ваштарешыже
рывыж мия да йодеш: «Тый мо
улат?»

Вячеслав СМЕРНОВ ямдылен.

Ылыжше сўрет

ден уста шўлышан улыт. Икана йолташ-влак налыныт
да сўретлаш шинчыныт. ужар воктеке веран ден.

пашаштыже ончыктен. Трук сўретысе янлык-влак ылыжыныт.

йўкын опташ тўнгалин. лўдмыж дене пушенгыш тёрштен кўзен.

- Йөра сўретленам, - шоналтен.

Надя СТЕПАНОВА сўретше.
Морко, Коркатово.

Калыкмут

Йомак – ушлан, муро – шўмлан.

Изи годым кеч-көат йоча илыш дене ила, түрлө йөн дене тўням умылаш тырша. Ты жапыште модыш икшывын кугу польшка-лышыже да энертышыже лиеш. Йоча, модшыжла, тазалыкшым пенгыдемда, йолташыже-шамыч дене вашкылым чоҥаш тунемеш, койыш-шоктышыжым шуара, шочмо калыкшын илыш-йўлажым пален налеш. Кугезына-влак тидым сайын умыленыт. Коча-кована-шамыч могай модыш дене модыныт, кудыжо аралалтын кодын? Нине йодышым рашемдаш манын, ме, **Морко район Шўргыял школ пеленысе «Марий сылнымут садвечыште» кружокыш коштшо тунемше-влак**, Кораксола кундемшыште илыше кугурак ийготан ковай-шамыч дене вашлийын мутланенна.

Кажне идалыкын – шке ойыртемеже

Идалык ойыртемым шотыш налын, калык түрлө пайремым эртарен. Тыгодым эре модын. Модмо жапыште пўртўсын палыдыме вийжым шке могырышко савыраш лиеш манын ўшанен. Мутлан, Ўярня вара дене мучаш марте мунчалтен волен керат – ўмырет кужу лиеш. Лўнгалтышыште кашта деч кўшкө нўлталанат – шурно озымет рўж лектеш, кыне ден йытынет кужу

Модыш – тазалык, уш – энертыш

лийыт. Чыве муно дене модат гын, шурнетын пырчыже шолдыра лиеш.

Сўрем – марий-влакын кенжеж рўдө жапысе пайрем. Тудо шудо солаш тўнгалме вашеш эртаралтеш. Сўрем пайрем йўла радамыш түрлө модыш пурталтын. «Ўштым налын» модыш нерген мыланна Кораксола ялыште шочын-кушшо Раисия Степанова Гаврилова каласкален.

«Ўштым налын»

Мландеш онгым сўретлыза. Тудын покшекше ўштым пыштыза. Коклаштыда ик оролышым ойырыза. Модшо-влаклан, оролын кидышкыже логалде, ўштым онго гыч руалтыман. Ороллан логалше модыш гыч лектеш. Тыгодым орол онго деч ўрдыжкө каен огеш керт. Ўштым налын кертше у орол лиеш.

Сем дене веселарак

Калыкмутышто, калык палыште, туштышто да тошто мурышто модмо йўла нерген чўчкыдынак ойлалтеш:

«Шорыкийол толеш – пура йўаш,
Ўярня толеш – мунчалташ.
Кугече толеш – лўнгалташ,
Семьк толеш – йўраташ».

Кугезына-влак модышым чўчкыдынак муно дене сўрастареныт. Южо модышышто сеналтшылан мураш да кушташ кўштеныт. Мутлан, «Шергашыште» кычалше шылтыше еҥын лўмжым кум гана йонгылыш каласа гын, муно кушталтышаш.

Писылыкым виянда

Южо марий калык модыш вес калыкын модышыжым ушештара гынат, жап эртыме дене ойыртемалтше, марий койыш-шоктышлан келшыше палым налеш. Тудо йочам шочмо калыкын историйже, илыш-йўлаже, озанлык пашаже да көргө сынже дене палдара.

«Колым кучымаш» модыш дене кенжеж йўдым имньым кўтымө жапыште модыныт. Тыгодым йоча-влак шке писылыкыштым, вийыштым тергеныт да кол кучымо йўла дене сайрак палыме лийыныт.

«Колым кучымаш»

Модшо-влак ўштым ўшталыт. Тудын деке кандырам кылдат. Кандыран мучашыже мландымбалне шўдырнышаш. Тушко кагаз колым пижыктат. «Икыт, кокыт, кумыт!» манме почеш чылан шаланен куржыт. Кажныже, шке колжым арален, весыным тошкалын кўрлшаш. Колым йомдарыше-влак модыш гыч лектыт. Кө колжым мучаш марте арала – сенгышыш лектеш.

Шотым палыман

Модышын пайдаже шуко гынат, тудат ойгым конден кертеш. Южо еҥ чекым ок пале, поро шўлышан модышым шыде таҥасымашыш савыра. Кеч-могай пашаштат шотым палыман. Тидын нерген калыкмут-влакат шижтарат:

«Кужу модыш – муш почан»,
«Модыш гыч лодыш лиеш».

Шымлыме пашанам возымо годым ме шуко модыш нерген пален налынна. Южыж дене кызытат модына, южыжо илыш гыч тўрысnek йомын, книгалаште веле кодын. «Рвезе годым от мод гын, шонтемек от мод», – тыге калыкыште ойлалат. Айста жапым огына йомдаре да, кугезына-влакын йўлаштым арален, йоча пагытнам модын, онгайын да юарлен эртарена.

Фотом школ архив гыч налме.
Фаина ЛЕБЕДЕВАН сўретше.

«Айвика дене пырля»

«Теремок» йочасадыште поро йўла уло: икшыве-шамыч кажне ийын йомакым модын ончыктат. «Земляничка» группыш коштшо 4-5 ияш ўдыр-рвезе-влак тиде гана «Заячий домик» йомакым ямдыленыт. Йочасадыш коштшо чыла икшыве-влакым пагален ўжын, «Айвика дене пырля» пайремыште мастарлыкыштым ончыктеныт (снимкыште).

Айвика да моло йоча-влак Ведасий кокан арама воштыр

гыч тодмо түрлө арверже дене палыме лийыныт. Марий такмакым колыштыныт. Марий калык вургемым шымленыт. Йомакым ончымо деч вара порылык, ваш полшен, келшен илаш күлмө нерген мутланеныт. Мучаште уна-шамыч марий сем почеш тавалтеныт.

*Надежда ВЯТКИНА.
Кужэнер посёлко,
«Теремок» йочасады.
Авторын фотожо.*

Окнаште – ужар шоган

Шоганым кандаш түжем ий ончыч шындаш тўналыныт. Тудым кажне элыште куштат. Шоган – пеш пайдале пакчасаска. Тудо түрлө витаминлан поян: айдемын организмжым пенгыдемда да түрлө чер деч арала. Пеш шукерте ожно ужалымаште витамин-влак лийын огытыл. Моряк-шамыч теңгызыш шуко жаплан ийын кайымышт годым пеленышт эре шоганым налыныт. Тунам цинга чер кумдан шарлен. Тудым шоган эмлен. Кызыт грипп деч пеш сай аралтыш.

Шоганым телымат ончен кушташ лиш. Ме йочасадыште шынденна (снимкыште). Ончал-заян, теле гоч кузе шуйнен!

*Кирилл ПРОХОРОВ.
Йошкар-Ола, 80-ше номеран йочасады.
Надежда ГОДУНОВАН фотожо.*

Вучымо шошо

Кажне пагыт шке семынже мотор. Шошат окнашке тўкалтыш. Кече эре кужемеш. Эр-кас гына юалгын чучеш. Шошым вученамак. Мландыжат, лум деч ноенам манын, кугун шўлалта. Янлык ден кайыккланат кочкышым муашышт куштылгырак лиш. Калык озымым кушташ тўналын, вара пакчашке луктын шында. «Шошо кече идалыкым пукша», – манын арамлан огыл калыкыште ойллат.

*Юлия ЯГОДАРОВА.
Советский, Кельмаксоло.*

• Палаш онгай •

*14 март –
эңерын тўнжамбал кечыже.*

❖ Российыште 2,8 миллион наре эңер уло.

❖ Эң кужу да лопка эңерлан Обь шотлалтеш. Тудын кужытшо – 5410 километр (Иртыш дене пырля).

❖ Енисей – эң келге эңер. Келгытше 70 метрыш шуэш.

Вячеслав СМЕРНОВ ямдылен.

0+

Марий Эл Республикасые «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.
Директор – Е.И. КУЗНЕЦОВ.
Тўн редактор – А.Н. ГРИГОРЬЕВА.

Индекс П4696.
Тираж 1500 экз.
Заказ
Формат – А-4-8.

Учредитель-влак:
Марий Эл Республикасые Тўвыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве, Марий Эл Республикасые «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.

Редакций да издатель: Марий Эл Республикасые «Марий Эл» увер агентстве» КАУ, 424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20-шо порт. Тел. 8(8362) 45-22-82.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Марий Эл Республикасые Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Печатьыш пумы жап – 14-00, фактически – 13-00.

Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мўнгеш огыт колталт. Ак – кутырен келшыме почеш.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamdelii>
yamde_lii@mail.ru
yamdelii@mediamari.ru (автор-влаклан)
Сайтын адресше: ямделий.рф

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскерыме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийышыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01404, 2023 ий 22 сентябрьыште пумы.

